Miloslav (Miles) J. Breuer

Česko-americký spisovatel u zrodu moderní science fiction

Jaroslav Olša, Jr.

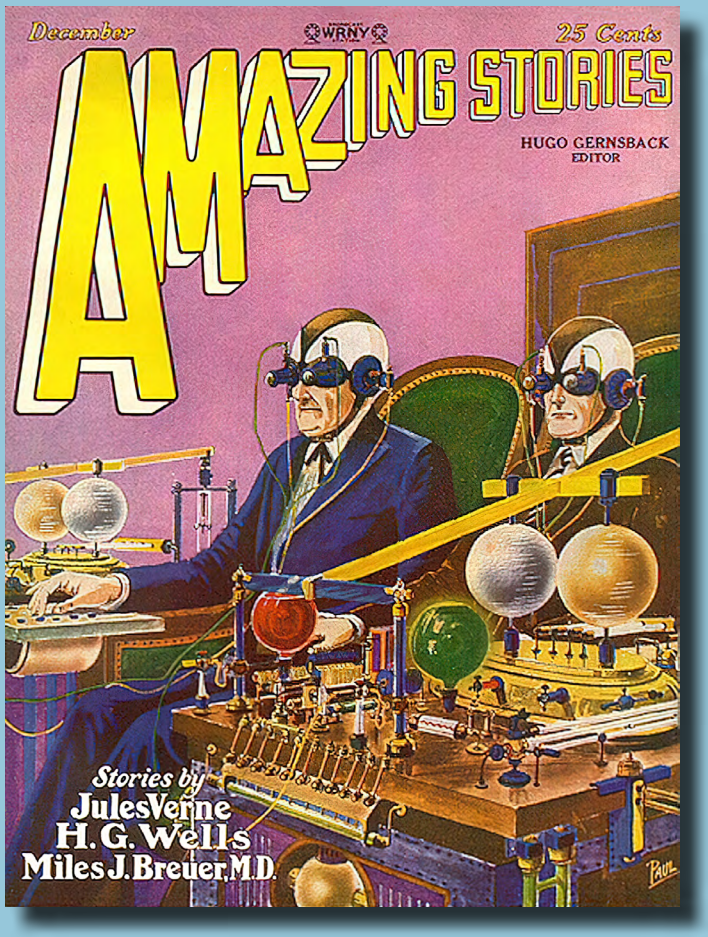

NOVÁ VLNA

Miloslav (Miles) J. Breuer

Česko-americký spisovatel u zrodu moderní science fiction

Jaroslav Olša, Jr.

Autor a nakladatelství Nová vlna děkují Frantovi Hlousovi
a ing. Pavlu Pokornému za pomoc při vyhledávání, digitalizaci
a korekturách použitých povídek.

Copyright © Text Jaroslav Olša, Jr., 2023
© Foreword Ondřej Neff, 2023
Translation © Jan Vaněk jr., 2023
© Zdeněk Rampas – Nová vlna

ISBN – 978-80-88343-56-1

Věnováno Ondřeji Neffovi a Ivanu Adamovičovi, jejichž knihy nám všem otevřely neobyčejně pestrý svět historie české science fiction. Bez Něco je jinak *(1981) Ondřeje Neffa a* Slovníku české literární fantastiky a science fiction *(1995) Ivana Adamoviče – a samozřejmě také jejich dalších knih – by tato kniha nikdy nemohla být napsána.*

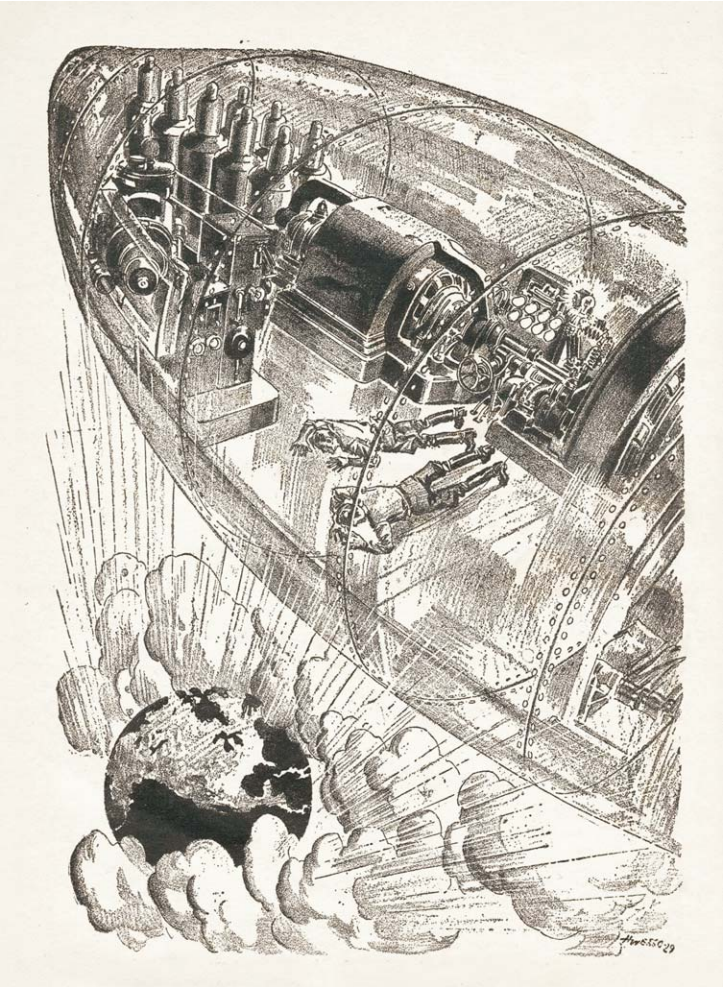

Ilustrace Hanse Waldemara Wessolowského k povídce „Baby on Neptune“

Literatura otisku

A je to tady, výsledek vášně Jaroslava Olši hledat prachem času zaváté stopy Čechů ve vzdálených koutech světa. Působí teď v USA. Tam je od Čechů historicky hodně naťapáno, a přece se zadařilo, nalezl stopu v temném koutě! Výsledek pátrání máte v ruce: Čechoameričan Miloslav (Miles) J. Breuer byl ve své době kmenovým autorem průkopnického sci-fi magazínu *Amazing Stories*. Zprávu o jeho životním příběhu i ukázku z prací máte v ruce – s velkým potěšením shledávám, že dílko našeho krajana ilustrovala legenda rané americké sci-fi Wesso: nebyl to Čech, ale Polák, Hans Waldemar Wessolowski. Takže tu máme pořádnou slovanskou šlápotu v americké sci-fi: ano, i ten dodnes používaný název tehdy vznikal.

Tehdy? Byl to konec dvacátých a začátek třicátých let dvacátého století. Lidé byli ohromeni novinkami a vynálezy, jež se na ně od přelomu století valily, a Velká válka jejich vývoj akcelerovala. Srovnejte Breuerovy ukázky s tím, co se tehdy v žánru sci-fi psalo u nás: Fremontův *Svět v troskách* nebo *Paprsek smrti*, Lučanův spis *Žlutí proti bílým* a zejména monumentální *Soumrak lidstva* Tomáše Hrubého. Věru že to není velká literatura, jako do ní nepatří nic z toho, co napsal Breuer. Říkám tomu *literatura symptomatická*. Jako plastelína do sebe otiskuje obraz doby, zatímco autentický umělec dobu přetváří. Co tedy čteme v této *literatuře otisku*?

Ohromení z technického pokroku, možná i rezignaci, a také tu jsou patrné obavy, co zlého přinese. Zkušenosti z Velké války byly tehdy čerstvé, k obavám byly důvody – však také jim další vývoj dal zapravdu. Nenajdeme tu ale vpravdě skeptický pohled, despekt k civilizačnímu pokroku. Tehdejší fantastika nabádala: rozvíjejme civilizaci, ale hleďme, aby nás nezahubila. Dnešní fantastika na to jde jinak: odmítejme civilizaci, a pokud jde o záhubu, na tu si stačíme sami.

Ondřej Neff

Ilustrace Franka R. Paula k povídce „The Inferiority Complex“

Když americký editor Hugo Gernsback[1] *začal v dubnu 1926 v New Yorku vydávat měsíčník* Amazing Stories*, vůbec první časopis věnovaný nově vznikajícímu žánru science fiction, v prvních devíti číslech mu nezbylo než reprintovat dříve vydané práce klasiků Julese Vernea, H. G. Wellse a Edgara Allana Poea. Desítky let staré povídky a romány na pokračování doplňoval původními díly E. R. Burroughse,*[2] *A. Merritta*[3] *nebo G. Peytona Wertenbakera,*[4] *kteří už nějakou dobu publikovali buď v jeho populárně vědném měsíčníku* Science and Invention*, nebo v jiných dobových žánrových magazínech, tzv. pulpech.*[5] *Teprve v následujících letech se na stránkách magazínu objevila čtenářům neznámá a nová jména. Často šlo o autory jedné či dvou povídek, kteří následně z literárního světa zmizeli, ale někteří z tehdejších literárních nováčků se v budoucnu prosadili. V roce 1928 v* Amazing Stories *vydal svou první povídku Jack Williamson, jehož literární kariéra pak trvala tři čtvrtě století.*[6] *O rok dříve v časopise publikoval David H. Keller,*[7] *jeden ze symbolů rané technologické „scientifiction", ale tím vůbec prvním neznámým autorem v Amazing Stories byl Miles J. Breuer,*[8] *jehož povídku „Muž se zvláštní hlavou" Gernsback zařadil hned za dokončení Wellsova románu* První lidé na Měsíci *do lednového čísla roku 1927.*

Životní příběh i literární dílo dnes polozapomenutého lékaře z Nebrasky, kterého američtí čtenáři science fiction na přelomu 20. a 30. let považovali za opravdovou hvězdu žánru a kterého, jak se traduje v americké literatuře o počátcích science fiction, „objevil" až Gernsback, je ale mnohem pestřejší a zajímavější. Nezačal totiž psát až pro Amazing Stories*, svou první povídku, kterou bychom mohli řadit k science fiction, vydal o téměř dvě desetiletí dříve, aniž by si jí ale čtenáři všimli. A nejenom to, řadu ze svých literárních děl, včetně raných povídek (teprve později vydaných v science fiction magazínech), původně napsal a vydal už česky pod jménem Miloslav J. Breuer.*

Z Kutnohorska do centra české Ameriky

Ve druhé polovině 19. století se severní Amerika stala vysněným cílem stovek tisíc emigrantů ze střední Evropy, často nevzdělaných a chudých lidí pochopitelně s nulovou znalostí angličtiny, ale současně silnou vůlí dosáhnout lepšího života. Centry českého krajanského života ve Spojených státech byla ve druhé polovině 19. století především města jako St. Louis a New York, později také zemědělské oblasti Iowy, Nebrasky a Texasu, kde vznikaly celé „české" vesnice a města. Do konce 19. století se ovšem „největším" českým sídlem ve světě stalo Chicago, kde žilo na sto padesát tisíc Čechů. Ještě na konci 19. století bylo ve městě jen relativně málo vzdělaných českých přistěhovalců, navíc většina z nich jen s těžkostí – pokud vůbec – prolomila jazykovou a kulturní bariéru.

Jednou z výjimek byl Karel Hugo (Charles Hugh) Breuer[9] (1866–1946), který se v Americe ocitl v deseti letech. Jeho rodina přišla při povodních v Malešově nedaleko Kutné Hory o téměř veškerý majetek, a tak se postupně všichni vydali za vidinou lepší budoucnosti do Spojených států. Nejprve odjel v roce 1874 jeho nejstarší bratr Hynek Breuer, v následujícím roce jej následoval mladší Alois Breuer a o rok později pak do New Yorku dorazili i jejich otec Karel Breuer starší se zbytkem rodiny. V New Yorku se nejdříve všichni museli živit jako výrobci doutníků, což byla ve své době typická práce pro české přistěhovalce. Postupně se ale rozutekli po Spojených státech – Hynek zamířil do Kansasu a poté do Oklahomy, kde nakonec vlastnil slévárnu a strojírnu, Alois se usadil v Minnesotě, zatímco sestra Matilda beze stopy zmizela, když se vydala za prací do minnesotského města Anoka.

Malý Karel Breuer s otcem a matkou se usadili nedaleko města New Prague v Minnesotě, na farmě na půl cesty mezi českou a německou osadou, kam začal chodit do školy. Tam se naučil výborně německy a také anglicky, zatímco doma se učil česky a četl české knihy z otcovy knihovny. Rodina – byť nebyla bohatá – také odebírala několik česko-amerických periodik, takže se – jak píše – „*s pomocí bratrů naučil dosti správně česky psát*".[10] Školní docházku skončil v šestnácti letech, „*kdy mne učitel neměl již čemu novému učit*,"[11] pak zůstal na otcově farmě a současně se naučil ovládat parní stroje.

Někdy v roce 1885 si přečetl, že August Geringer,[12] nejvýznamnější postava česko-amerického tisku, shání nového redaktora pro své novi-

ny a nakladatelství v Chicagu. Uspěl a na konci jara pak už Karel H. Breuer začal pracovat jako výpomocný redaktor deníku *Svornost*.[13] Jeho prací bylo vybírání a přepisování pro Čechy zajímavých zpráv z anglických a německých deníků vycházejících v Chicagu. Kvalifikovaných novinářů bylo mezi americkými Čechy málo a v češtině vydávaných periodik v té době hodně, a tak Breuera záhy zaujala i literatura a pro Geringerova periodika *„za ten čas, co jsem tam byl, přeložil jsem řadu zábavných románů z němčiny a angličtiny, jako ‚Boj o miliony', ‚Gabriela', ‚Matka a syn', ‚Číslo 99', ‚Dcera anarchistova' a mnoho dalších,"*[14] napsal o půl století později.

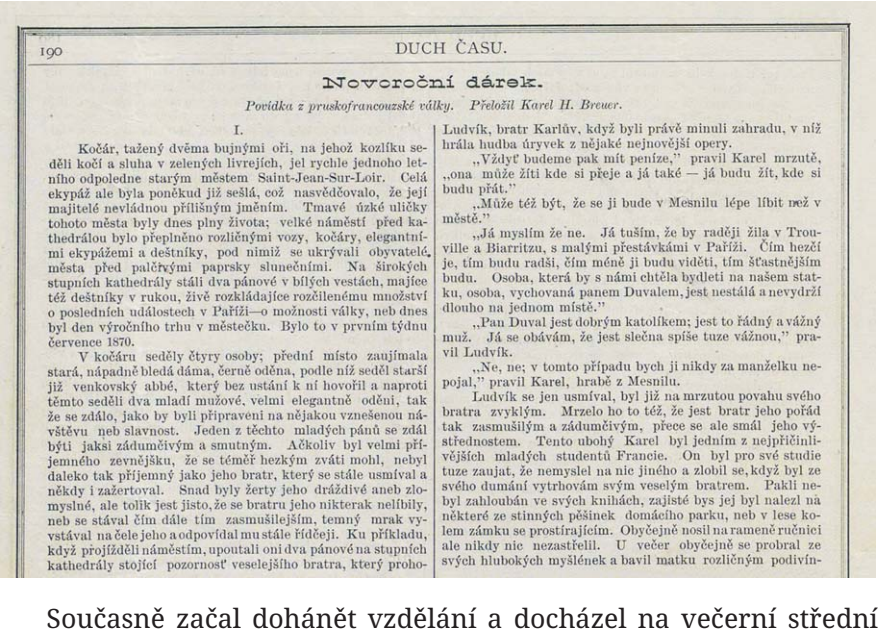

190 DUCH ČASU.

Novoroční dárek.

Povídka z pruskofrancouzské války. Přeložil Karel H. Breuer.

I.

Kočár, tažený dvěma bujnými oři, na jehož kozlíku seděli kočí a sluha v zelených livrejích, jel rychle jednoho letního odpoledne starým městem Saint-Jean-Sur-Loir. Celá ekypáž ale byla poněkud již sešlá, což nasvědčovalo, že její majitelé nevládnou přílišným jměním. Tmavé úzké uličky tohoto města byly dnes plny života; velké náměstí před katedrálou bylo přeplněno rozličnými vozy, kočáry, elegantními ekypážemi a deštníky, pod nimiž se ukrývali obyvatelé města před palčivými paprsky slunečními. Na širokých stupních kathedrály stáli dva pánové v bílých vestách, majíce též deštníky v rukou, živě rozkládajíce rozčilenému množství o posledních událostech v Paříži—o možnosti války, neb dnes byl den výročního trhu v městečku. Bylo to v prvním týdnu července 1870.

V kočáru seděly čtyry osoby; přední místo zaujímala stará, nápadně bledá dáma, černě oděna, podle níž seděl starší již venkovský abbé, který bez ustání k ní hovořil a naproti těmto seděli dva mladí mužové, velmi elegantně odění, tak že se zdálo, jako by byli připraveni na nějakou vznešenou návštěvu neb slavnost. Jeden z těchto mladých pánů se zdál býti jaksi zádumčivým a smutným. Ačkoliv byl velmi příjemného zevnějšku, že se téměř hezkým zváti mohl, nebyl daleko tak příjemný jako jeho bratr, který se stále usmíval a někdy i zažertoval. Snad byly žerty jeho dráždivé aneb zlomyslné, ale tolik jest jisto, že se bratru jeho nikterak nelíbily, neb se stával čím dále tím zasmušilejším, temný mrak vystával na čele jeho a odpovídal mu stále řídčeji. Ku příkladu, když projížděli náměstím, upoutali oni dva pánové na stupních kathedrály stojící pozornosť veselejšího bratra, který prohodoLudvík, bratr Karlův, když byli právě minuli zahradu, v níž hrála hudba úryvek z nějaké nejnovější opery.

„Vždyť budeme pak mít peníze," pravil Karel mrzutě, „ona může žíti kde si přeje a já také — já budu žíti, kde si budu přát."

„Může též být, že se ji bude v Mesnilu lépe líbit než v městě."

„Já myslím že ne. Já tuším, že by raději žila v Trouville a Biarritzu, s malými přestávkami v Paříži. Čím hezčí je, tím budu radši, čím méně ji budu viděti, tím šťastnějším budu. Osoba, která by s námi chtěla bydleti na našem statku, osoba, vychovaná panem Duvalem, jest nestálá a nevydrží dlouho na jednom místě."

„Pan Duval jest dobrým katolíkem; jest to řádný a vážný muž. Já se obávám, že jest slečna spíše tuze vážnou," pravil Ludvík.

„Ne, ne; v tomto případu bych ji nikdy za manželku nepojal," pravil Karel, hrabě z Mesnilu.

Ludvík se jen usmíval, byl již na mrzutou povahu svého bratra zvyklým. Mrzelo ho to též, že jest bratr jeho pořád tak zasmušilým a zádumčivým, přece se ale smál jeho výstřednostem. Tento ubohý Karel byl jedním z nejpřičinlivějších mladých studentů Francie. On byl pro své studie tuze zaujat, že nemyslel na nic jiného a zlobil se, když byl ze svého dumání vytrhován svým veselým bratrem. Pakli nebyl zahloubán ve svých knihách, zajisté bys jej byl nalezl na některé ze stinných pěšinek domácího parku, neb v lese kolem zámku se prostírajícím. Obyčejně nosil na rameně ručnici ale nikdy nic nezastřelil. U večer obyčejně se probral ze svých hlubokých myšlének a bavil matku rozličným podivín-

Současně začal dohánět vzdělání a docházel na večerní střední školu, jiné večery pak obcházel české kulturní akce – divadelní představení, koncerty, chodil do Sokola a jako novinář nejvýznamnějšího česko-amerického nakladatele byl nejen vítán, ale měl také vše zdarma, jak později vzpomínal.

V únoru 1887 se Karel H. Breuer oženil a za necelé dva roky mu jeho česká manželka Barbora (roz. Hullová, 1864-1952) v české čtvrti Pilsen v Chicagu dne 3. ledna 1889 porodila syna, který dostal jméno Miloslav Jan (Miles John) Breuer. To už Karel H. Breuer po dvou letech opustil *Svornost*, protože *„po poradě s manželkou jsem přišel k náhledu, že české novinářství v Americe nemá budoucnost a není v něm pří-*

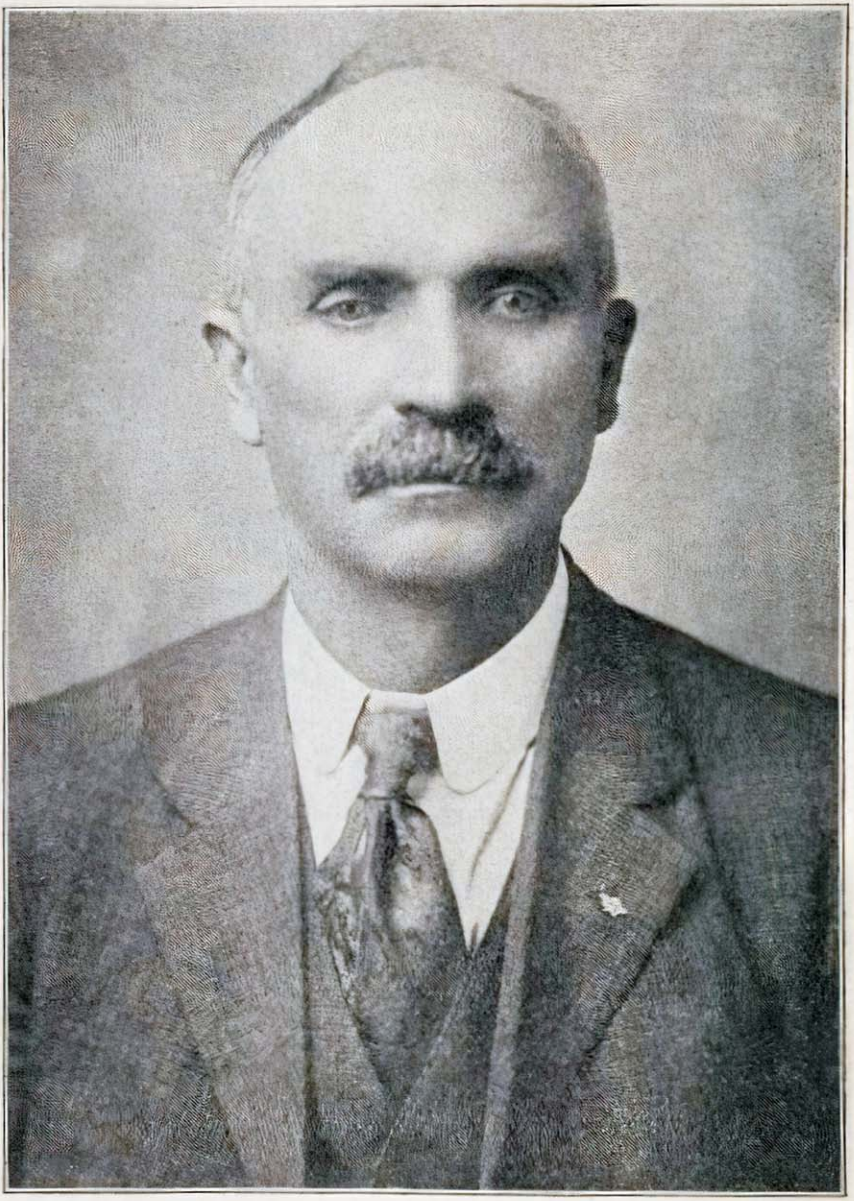

DR. K. H. BREUER.

ležitosti *k vyniknutí jako v něčem jiném, co není omezeno na jednu národnost*,“[15] krátce pracoval u soudu a dokonce začal studovat právo, ale velmi záhy zjistil, že se ještě lépe dá vydělat jako makléř s pozemky ve stále se zvětšujícím Chicagu. „*V tomhle obchodu se mi vedlo dobře a vydělal jsem slušný peníz*,“[16] napsal později, ale pak chybně investoval prostředky do druhého českého deníku *Chicagské Listy* a prodělal.

Neklidný duch pak Breuerovu v té době už čtyřčlennou rodinu[17] zavál nejprve do Arkansasu, kde se jim ale pozemky nelíbily a tak přijal „*nabídku od Jana Rosického*[18] *z Omahy, který právě začal vydávat* Hospodáře[19] […] *Hned jsem jel do Omahy a ujal se místa a manželka brzy přijela za mnou a tak jsem zahájil další kapitolu v mém životě a sice zase jako novinář v Omaze. Pracoval jsem na obou listech, jak na* Hospodáři*, tak na* Pokroku Západu.“[20, 21] Nakonec v Nebrasce celá rodina vydržela několik let, ale protože si Karel H. Breuer stále „*pomýšlel na něco trvalejšího, neboť jsem stále považoval české novinářství jen za dočasné a že se nebude moci dlouho udržeti*,“[22] poohlížel se opět po něčem novém.

Když omažská Creightonova vysoká škola v roce 1892 otevřela vlastní lékařskou školu, šestadvacetiletý Karel H. Breuer se spolu s kolegou z redakce rozhodli, že se na ni zapíší, ale při studiu budou nadále pracovat. „*Po tři roky, jak tehdy lékařský kurs trval, jsme se pilně plahočili. První rok jsme pomáhali v redakci, ale druhý a poslední bylo tolik práce, že jsme museli novinaření nechat*.“[23]

Hned po absolutoriu zahájil Karel H. Breuer lékařskou praxi přímo v Omaze. Pro první generaci přistěhovalců z Evropy, a to jak Čechů, tak i Slováků a Němců, byl samozřejmě doktor hovořící jejich mateřským jazykem pravým požehnáním, ovšem po pouhém půldruhém roce se už pětičlenná rodina, do které přibyl druhý syn,[24] opět stěhovala. Tentokrát byl na řadě Texas, další stát s velkou českou komunitou. Breuerovi si nejprve vybrali město Seguin, ale brzy zjistili, že v okolí žijí samí Němci, a tak se po několika týdnech na začátku roku 1897 objevili v nedalekém Hallettsville s mnohem větší českou populací. Tam si Karel H. Breuer otevřel praxi i českou lékárnu, kterou hned propagoval i v místním česky psaném týdeníku *Nový Domov*.[25] Ale ani v Texasu nakonec nezůstali dlouho a na jaře 1899 už celou rodinu nacházíme v Coloradu, ve městě Colorado Springs. Tam se jim narodil třetí syn,[26] ale „*ačkoliv se manželce vedlo dobře, nešla tam prakse,*“[27] a místo opět opustil, jak napsal ve svém životopise.

Literární začátky Miloslava J. Breuera

Přestože si Karel H. Breuer myslel, že novinářská práce není to pravé do budoucna, nemínil se jí na druhou stranu vzdát a byl tak stále aktivním účastníkem novinářského kvasu na středozápadě a samozřejmě neztratil ani své kontakty v Chicagu. Od roku 1897 začal psát populární články o nemocech a jejich léčení, které mu vycházely nejprve v omažském *Hospodáři*, ale postupně se začaly objevovat i v dalších česky psaných amerických periodikách – většinou tam, kde se zrovna usadil, ale často i v publikacích Augusta Geringera v Chicagu.

A přestože se zřejmě dokázal dobře uživit jako lékař, Breuerovi nešlo jen o dobré živobytí, byl tělem i duší velkým českým vlastencem, propagoval tradice a kulturu rodné země, organizoval krajanské dění a v tomto duchu také vychovával i své děti.

Nejstarší syn Miloslav J. Breuer se na stránkách česko-amerického tisku poprvé objevuje už na jaře 1895, kdy do rubriky Omladina chicagského týdeníku *Amerikán* napsal: „*Jsem teprv 6 roků a 3 měsíce. Od ledna chodím do anglické školy a čtu v druhé čítance*. […] *Česky se učím z první čítanky od Vás, ale dobře to ještě neznám.*“[28] A přestože pořád měnil školy a chodil vždy jen do škol amerických, čeština mu byla blízká. A navíc od dětství projevoval zájem o knihy a intenzivně četl.

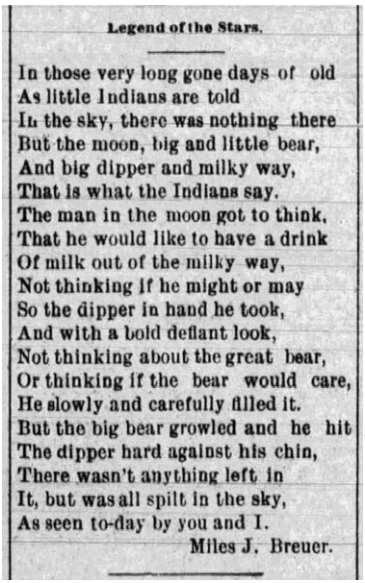

Legend of the Stars.

In those very long gone days of old
As little Indians are told
In the sky, there was nothing there
But the moon, big and little bear,
And big dipper and milky way,
That is what the Indians say.
The man in the moon got to think,
That he would like to have a drink
Of milk out of the milky way,
Not thinking if he might or may
So the dipper in hand he took,
And with a bold defiant look,
Not thinking about the great bear,
Or thinking if the bear would care,
He slowly and carefully filled it.
But the big bear growled and he hit
The dipper hard against his chin,
There wasn't anything left in
It, but was all spilt in the sky,
As seen to-day by you and I.

Miles J. Breuer.

Na počátku roku 1900 se Breuerové opět vrátili do Nebrasky a usadili se v malém městečku David City v centru českých farmářských komunit asi sto kilometrů od největšího města Omahy a sedmdesát od hlavního města Nebrasky Lincolnu. Pouhých pár měsíců v tomto sotva dvoutisícovém městečku mělo na jedenáctiletého chlapce velký vliv. „*Z té doby má Miloslav vzpomínky na ‚davidovskou‘ knihovnu, kde se prvně seznamoval s anglickým spisovatelem H. G. Wellsem, francouzským Juliem Vernem a britským H. Rider Haggardem, a všecky jejich spisy usilovně vyhledával a četl.*“[29] A nejen to, David City se stalo také prvním místem, kde mu vyšly tiskem krátké básničky,

v listopadu 1900 „A Queer Thing“[30] a v únoru následujícího roku pak první s vesmírným motivem, „Legend of the Stars“.[31]

I pro Karla H. Breuera byl rok 1900 významným. Na začátku roku mu v nově založené edici Knihovna Americká v Omaze začaly vycházet první sešity jeho rozsáhlé odborné knihy *Nemoce koňské. V* říjnu pak místní noviny napsaly, že si Breuer do své ordinace pořídil velký rentgen, pouhých pět let po jeho vynalezení. Byl to zřejmě vůbec první tak velký přístroj na nebraském venkově a údajně největší přístroj tohoto typu na západ od Chicaga, jak psaly místní deníky, které novému přístroji věnovaly téměř celý novinový sloupec.[32] Zájem médií o Breuera i opačně byl logický – Breuer věděl, jak se prezentovat, a média zase byla ráda, že v nich intenzivně inzeroval svou lékařskou praxi.

Pro zvídavého syna byly všechny přístroje v tatínkově ordinaci zajímavým lákadlem a nebylo tak divu, že už *„ve svých chlapeckých letech strávil Miloslav mnoho času v otcově laboratoři a pomáhal mu – ne sice léčit, ale vést korespondenci“*[33] a otec musel mít nesporně radost a doufal, že se syn vydá v jeho stopách.

Karel H. Breuer měl ale zřejmě putování v krvi. Nezdržel se ani v David City a hledal zase novou příležitost, kde a jak uspět, protože, jak napsal, *„nebyl jsem posud spokojen, neboť jsem chtěl mít sanatorium s hodně lůžky a dobrým zařízením.“*[34] Tentokrát zamířil do Omahy s cílem postavit si vlastní nemocnici určenou pro české pacienty. Už brzy v reklamním článku (který si nejspíš napsal sám) v deníku *Pokrok Západu* vyzdvihoval výhody své Omaha Sanitarium pro české pa-

OMAHA SANITARIUM

Soukromý český léčební ústav a nemocnice.

Toto jest soukromý ústav, kde naleznou nemocní krajané, zvláště ti, trpící chronickými nemocemi pohodlné domácí zaopatření a dobré ošetření. Přijímají se nemocní trpící revmatismem, souchotěmi, nemocemi žaludku, střev, srdce, oči, uši, nosu a krku, chudokrevnosti, ženskými nemocemi, nervovými nemocemi atd. Nakažlivé nemoce, nevyléčitelné případy, neb nemocní s odpornými nemocemi se nepřijímají. Ústav má zařízení k léčení pomocí přirozených prostředků, jako jest voda ve všech spůsobech, elektřina, masáž, X paprsky atd. Česká kuchyně. Příjemné pokojíky pro nemocné, že se cítí jako doma. Dotazy z venkova se ochotně zodpovídají. Nemocní z města mohou si docházeti do ústavu k léčení. **TEL. A 1197**

Dr. Karel H. Breuer, ředitel.

ADRESUJTE: **OMAHA SANITARIUM**

958 North 27th St., Omaha, Neb.

cienty: *„Když i přijdou k dobrému Američanu, často se s ním nemohou domluvit a musejí vyhledávat tlumače* [=tlumočníka]*, což bývá často velmi nemilé, zvláště při nemocech ženských.“*[35] A aby zvýraznil své výhody oproti konkurenci, v reklamách kromě seznamu léčených onemocnění uváděl, že součástí léčby je též *„česká kuchyně“*.[36]

„Český léčebný ústav a nemocnice“[37] sídlil ve velkém domě na krásném místě ve městě a byl vybaven nejnovějšími přístroji, jak o něm píše *Pokrok Západu*: *„V ústavu se nalézá velký statický elektrický stroj s X paprsky a vdychovacím přístrojem na ozon, stroj na léčení světlem, galvanické, faradické a jiné elektrické stroje, vdychovací kabinety, tělocvična, operační síně, masážní síně atd.“*[38] Tentokrát ale Breuer zřejmě přecenil své síly, protože *„nemohl stačit konat práci sám, a zjednat si lékaře se nevyplácelo.“*[39] A tak se celá rodina opět stěhovala – tentokrát zpátky do lůna českých zemědělských komunit, do městečka Crete, které leželo nedaleko hlavního města Lincolnu, asi 120 kilometrů jihovýchodně od Omahy a necelých 80 kilometrů jižně od David City. Opět si tu zařídil malou nemocnici s rentgenem a ve městě nakonec zůstal téměř čtyři roky.

I pro syna Miloslava bylo Crete místem, na které vždy v dobrém vzpomínal. Stále častěji chodil k otci do nemocnice, kde *„se seznamoval se základy lékařství, tak že již v chlapeckých letech dokázal lidem dáti prozatimní poradu, ‚nežli se tatinek vrátí‘, která zhusta stačila.“*[40] Karel Breuer sice ještě jednou svou lékařskou praxi přemístil v roce 1905 do městečka Wilber ani ne dvacet kilometrů jižně od Crete, kde podle místních novin, které vítaly jeho příjezd, *„zakoupil tři loty* […], *kde bude stavěti novou nemocnici. Plány, jež vyhotovil architekt Hulla*

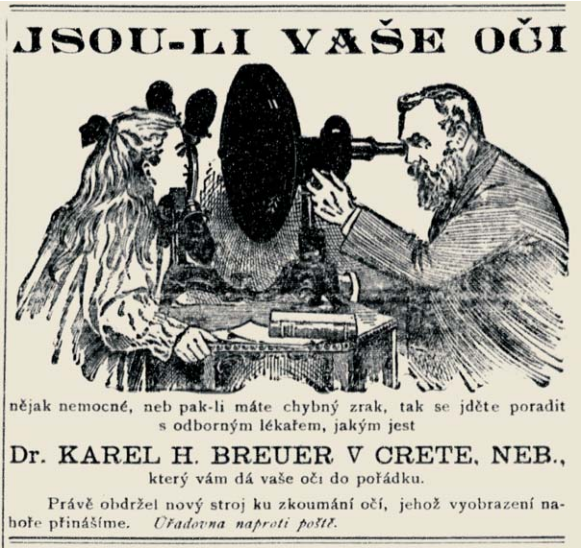

v Chicagu, jsou již zde a tento týden se začne s kopáním základů. Na stavbu právě počítá pan Jan Daniel, creteský český stavitel, který zde již postavil množství pěkných budov.“[41]

Když v květnu 1906 ukončil Miloslav J. Breuer střední školu v Crete, místní noviny zaznamenaly jeho první příspěvek z oblasti science fiction, když napsaly: „*Graduující třída zdejší vyšší školy pořádala minulý týden v pátek divadlo na rozloučenou s vyšší školou*“, na níž „*přednesl žák Milouš* [sic] *Breuer ‚class prophesy‘, čili pohled do budoucna, v němž se nechal unésti o čtrnácte let ku předu a vyprávěl, co viděl a jak se který žák neb žákyně vyšinuli v jejich životě a jak bude město Crete za 14 roků vypadat*.“[42]

Ukončení střední školy v Nebrasce přišlo v pravý čas, protože Karel H. Breuer se kvůli nedobrému zdravotnímu stavu své manželky rozhodl zamířit jinam – tentokrát opět do Texasu. To se hodilo i synovi Miloslavovi, který „*vzdor rozmanitým zájmům* […] – *divadlo, hudba na piano, spisovatelství, a j., rozhodl se* […] *pro kariéru lékařskou.*“[43]

Formativní roky v Texasu

Na podzim roku 1906 začal Miloslav J. Breuer studovat postupně chemii, fyziku a matematiku na Texaské univerzitě v Austinu. O pět let později pak absolvoval a obdržel jak bakalářský, tak magisterský titul a stal se vůbec prvním Čechem v Texasu, který na univerzitě dosáhl titulu M.A.[44] Dostalo se mu také cti stát se členem nejstaršího a nejelitnějšího amerického univerzitního bratrstva Phi Beta Kappa.

Léta na Texaské univerzitě byla ovšem formativní i z tvůrčího pohledu. Miloslav J. Breuer se okamžitě zapojil do tamního literárního života a brzy se stal jedním z editorů a přispěvatelů školních publikací. Pokračoval v psaní krátkých básní, které vyšly v letech 1910–13 v každé univerztní ročence nazývané *Cactus*, jejíž byl jedním z editorů. Ovšem ještě více svých prací napsal a prvně vydal v dnes zapomenutém literárním časopise nazvaném prostě *The University of Texas Magazine*.[45] V časopise – jak se ukazuje z noticek v jiných periodikách – vyšla řada jeho povídek a zřejmě i básní. Jak napsala jeho mladší sestra Libuše, „*bratr a já jsme* [pro časopis] *častokráte vypsali* [=převyprávěli] *českou pověst neb přeložili českou povídku nebo báseň.*“[46]

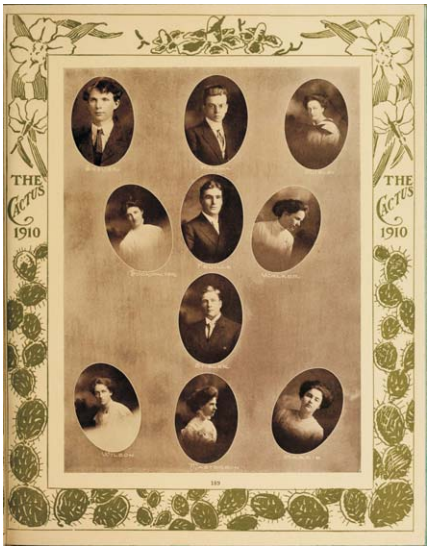

Stránka z univerzitní ročenky Cactus, Miloslav J. Breuer vlevo nahoře

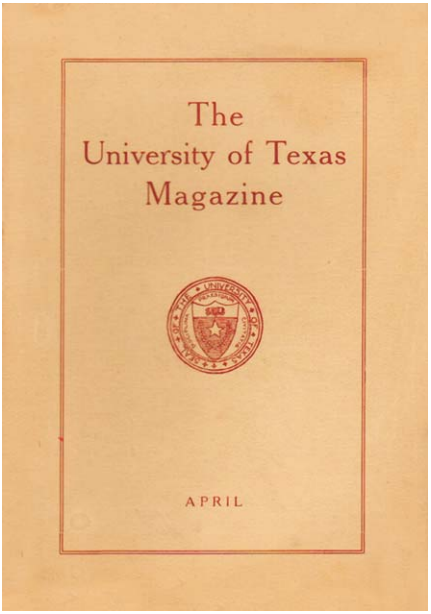

Zatím nejstarší nalezenou z Breuerových povídek je „The Stone Cat“ (Kamenná kočka) vydaná v roce 1909, v roce 1910 ji následovaly minimálně čtyři další: „The Martyr“ (Mučedník), „The Valley of Kazib“ (Kazibovo údolí [?]), „The Man Without an Appetite“ (Muž bez hladu) a „The Will and the Way“ (Vůle a cesta). To vše doplnily přinejmenším[47] dvě krátké básně a vůbec jediný známý Breuerův překlad prózy z češtiny do angličtiny[48] ve své době populárního českého prozaika Františka Heritese, který o několik let dříve cestoval napříč „českou“ Amerikou.

Nelze ani vyloučit, že v *The University of Texas Magazine* mohla prvně vyjít i jiná Breuerova povídka – jeho první dílo vydané profesionálně a určitě i za honorář – „The Adventures of the Bronze Mahadeva“ (Dobrodružství bronzového mahadévy). Detektivní příběh na pohraničí fantastiky vyšel v dubnu 1909 v dnes neobyčejně vzácném pulpovém magazínu *10 Story Book*[49] vydávaném v Chicagu. Povídka následně v březnu a dubnu téhož roku vyšla ne v méně než osmi různých regionálních novinách od New Jersey po Kansas a několik vydání pochází i z let pozdějších.

Těžko říct, jak jeho první povídky v univerzitním časopise přijali první čtenáři – jeho spolužáci či učitelé, ale byly určitě čtené po celých Spojených státech, protože dobové univerzitní časopisy se intenzivně vyměňovaly mezi univerzitami a jejich literárními kluby. Nepodařilo se ale najít žádné komentáře či dokonce recenze. Není také vyloučené, že ve shodě s dobou byl Breuer oceňován více za své krátké básně – ty totiž na rozdíl od povídek pravidelně vycházely v nejreprezentativnější publikaci každé univerzity, jejich ročence. Status Miloslava J. Breuera jako oceňovaného univerzitního básníka potvrdilo i jeho jmenování „*class poet*“ v roce 1911, o kterém dokonce psaly některé texaské noviny.[50]

Ve svých dvaceti letech byl Miloslav J. Breuer už zavedeným autorem, který měl na svém kontě dobře tucet povídek – v angličtině. A byť se anglicky začal učit až ve škole, jeho schopnost vyjádřit se v angličtině už v té době jistě výrazně překonala jeho schopnosti v rodné češtině. Největší znalec české Ameriky první poloviny 20. století, newyorský bankéř a spisovatel Tomáš Čapek, v roce 1926 napsal, že „*vše, co se narodí v Americe, náleží Americe – náleží jí statisticky, jazykově i ideologicky*“[51], ovšem v případě Breuera a jeho sourozenců to platilo jen napůl.

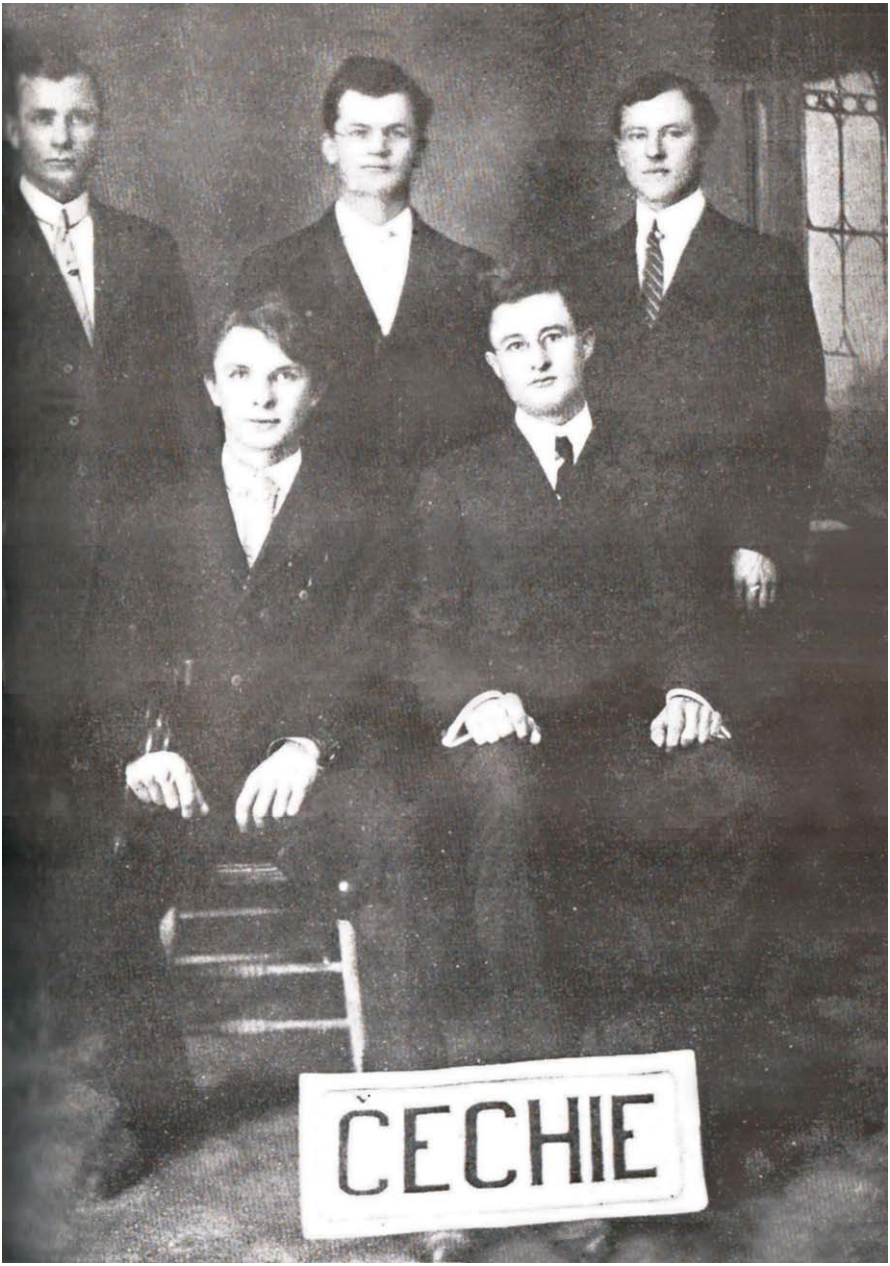

Zakladatelé klubu Čechie. Stojící zleva: E. E. Křenek, budoucí farmář, Joe Kopecky, budoucí lékař, a Louis Mikeska, který později žil v New Yorku. Sedící zleva: Miloslav J. Breuer a C. H. Chernosky, budoucí významný právník, jedna z hlavních postav krajanského života v Texasu první poloviny 20. století

Miloslav J. Breuer měl současně štěstí, že svá školní i univerzitní léta strávil nejen mezi Američany, ale také – jak se píše v *Hospodáři* – *„prožil své jinošství ve společnosti české mládeže, a vzpomíná na její písně a tance, i na české divadelní hry, na nichž měl též podílu. Tehdy přečetl tam spoustu českých knih, románů společenských i historických.“*[52]

Počet českých studentů na univerzitě byl na počátku století mizivý, protože *„krajané v Texasu, většinou moravského a slezského původu, zaměstnáním rolníci, posílali na* […] *univerzitu jen málo svých synů a dcer,“*[53] popsal situaci o dvě desetiletí později profesor téže univerzity Eduard Míček.[54] Například ve školním roce 1909–10 byli na univerzitě kromě Breuera pouze čtyři další Češi, kteří *„se občas scházeli a dne 23. října 1909 založili spolek a klub ‚Čechii‘, aby se vzdělávali v češtině, učili se českému zpěvu, českým básním, českým dějinám apod.“*[55] Miloslav J. Breuer se stal jeho prvním předsedou a při každoměsíčních schůzkách přednášel a vyučoval své kolegy o české literatuře. Už o rok později se pak studenti pokusili prosadit výuku češtiny na Texaské univerzitě, ale tehdy ještě neuspěli. Zato klub Čechie (s dvouletou přestávkou) fungoval ještě dlouho po 2. světové válce.[56]

Vztah Miloslava J. Breuera k českému jazyku, literatuře a kultuře se v Texasu prohloubil. V roce 1909 zřejmě řídil divadlo v Hallettsville,[57] o rok později pomáhal svému otci Karlovi organizovat Čecho-slovanský den ve Waco, asi největší demonstraci důležitosti a významu českých komunit v Texasu na počátku 20. století.[58] Alespoň na dálku se také zapojil do aktivit klubu Komenský, který vznikl na Omažské univerzitě v Nebrasce a jenž vydával stejnojmenný měsíčník vycházející až do roku 1918. A byť v něm vydal jenom jednu báseň (navíc anglicky), napsal pro něj v roce 1911 také důležitý článek „Proč máme zůstati Čechy?“, v němž kritizoval ty své krajany a jejich děti, kterým jde jen o amerikanizaci: *„Nevím, proč myslí, že když člověk zůstane Čechem, proto nemůže umět anglicky a učiti se americkým způsobům.* […] *Právě ten, který si zachová českou národnost, dělá nejlepšího* [amerického] *občana,“*[59] a také dodává, že je důležité, *„aby se mládež naše učila znáti českou řeč, dějiny, písemnictví a umění.“*[60]

Není proto divu, že Breuer psal nejen anglicky, ale také česky. V létě téhož roku mu v deníku *Obzor*,[61] vydávaném v Hallettsville, vyšla povídka „Sestřička“,[62] která je v jeho dosud nalezeném díle jakousi výjimkou. Jedná se o společenskou črtu ze života texaských Čechů, samozřejmě s ve své době nezbytnou sentimentalitou – příběh dvou ses-

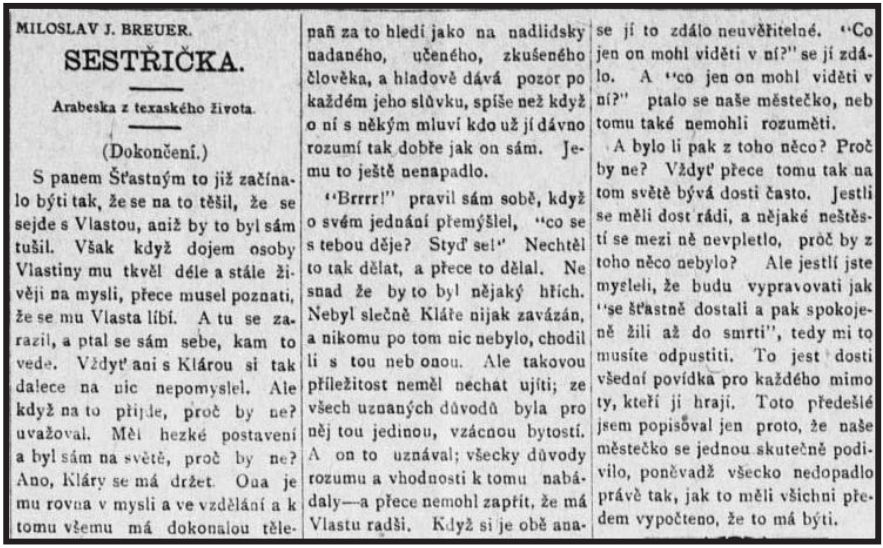

MILOSLAV J. BREUER.

SESTŘIČKA.

Arabeska z texaského života.

(Dokončení.)

S panem Šťastným to již začínalo býti tak, že se na to těšil, že se sejde s Vlastou, aniž by to byl sám tušil. Však když dojem osoby Vlastiny mu tkvěl déle a stále živěji na mysli, přece musel poznati, že se mu Vlasta líbí. A tu se zarazil, a ptal se sám sebe, kam to vede. Vždyť ani s Klárou si tak dalece na nic nepomyslel. Ale když na to přijde, proč by ne? uvažoval. Měl hezké postavení a byl sám na světě, proč by ne? Ano, Kláry se má držet. Ona je mu rovna v mysli a ve vzdělání a k tomu všemu má dokonalou tělepaň za to hledí jako na nadlidsky nadaného, učeného, zkušeného člověka, a hladově dává pozor po každém jeho slůvku, spíše než když o ní s někým mluví kdo už jí dávno rozumí tak dobře jak on sám. Jemu to ještě nenapadlo.

"Brrrr!" pravil sám sobě, když o svém jednání přemýšlel, "co se s tebou děje? Styď se!" Nechtěl to tak dělat, a přece to dělal. Ne snad že by to byl nějaký hřích. Nebyl slečně Kláře nijak zavázán, a nikomu po tom nic nebylo, chodil li s tou neb onou. Ale takovou příležitost neměl nechat ujíti; ze všech uznaných důvodů byla pro něj tou jedinou, vzácnou bytostí. A on to uznával; všecky důvody rozumu a vhodnosti k tomu nabádaly—a přece nemohl zapřít, že má Vlastu radši. Když si je obě anase jí to zdálo neuvěřitelné. "Co jen on mohl viděti v ní?" se jí zdálo. A "co jen on mohl viděti v ní?" ptalo se naše městečko, neb tomu také nemohli rozuměti.

A bylo li pak z toho něco? Proč by ne? Vždyť přece tomu tak na tom světě bývá dosti často. Jestli se měli dost rádi, a nějaké neštěstí se mezi ně nevpletlo, proč by z toho něco nebylo? Ale jestlí jste mysleli, že budu vypravovati jak "se šťastně dostali a pak spokojeně žili až do smrti", tedy mi to musíte odpustiti. To jest dosti všední povídka pro každého mimo ty, kteří ji hrají. Toto předešlé jsem popisoval jen proto, že naše městečko se jednou skutečně podivilo, poněvadž všecko nedopadlo právě tak, jak to měli všichni předem vypočteno, že to má býti.

ter a jejich nápadníka. *„Arabeska z texaského života“*, jak zněl podtitul povídky, nevybočovala z trendu tehdejší česko-americké literatury ani obsahově ani svou nízkou kvalitou. Nelze vyloučit, že v té době se nejednalo o jedinou povídku tohoto žánru z pera Miloslava J. Breuera, protože série tří realistických povídek vydaných o několik let později se zdá být ze stejné doby.

Hned po absolutoriu se Miloslav J. Breuer rozhodl své vzdělání dál rozšířit a v roce 1911 se zapsal na medicínu, kterou ale Texaská univerzita zřídila nikoliv v Austinu, ale v přístavním městě Galvestonu. Byla to ve své době jediná instituce k získání lékařského vzdělání v celém Texasu. Když se Breuerovi začalo zdát, že tamní výuka svou kvalitou pokulhává, v roce 1913 se mu podařilo dostat na jednu z nejlepších amerických lékařských škol, Rush Medical College v Chicagu. Tam o dva roky později získal další vysokoškolský titul.

Vše nasvědčuje tomu, že po příchodu do Chicaga se Miloslav J. Breuer zaměřil na psaní v češtině. Měl k tomu ideální podmínky a určitě hodně podpory. Chicago bylo centrem česko-amerického písemnictví a Breuer se okamžitě dostal do okruhu přátel vydavatele Augusta Geringera a jeho šéfredaktora a známého česko-amerického spisovatele F. Jaromíra Pšenky.[63]

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Miloslav (Miles) J. Breuer*****.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.